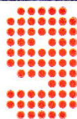
Teresio Bosco

apostol gubavaca

" SVJEDOČANSTVA"

— Izašli brojevi:

— Prijatelj napuštenih, br. 1-2
— Cvijet s vrhunca (rasprodano), br. 3
— Majka Terezija (rasprodano) br. 4
— Zov mira (rasprodano), br. 5
— U život za druge, (rasprodano), br. 6-7
— Marija Mazzarello, br. 8

Svezak 9

Teresio Bosco
APOSTOL GUBAVACA

Teresio Bosco

Apostol gubavaca

Životopisne crtice Raoula Follereaua

Preveo

ANTE STOJIĆ

Zagreb 1980.

Naslov izvornika
RAOUL FOLLEREAU
Elle Di Ci, Torino-Leuman 1977.

urednik
ANTE STOJIĆ

odgovara
ALOJZIJE JURAK

lektura
MIRKO CEROVAC

naslovna stranica
ŽELJKO ŠEGOVIĆ

Izdaje
SALEZIJANSKI PROVINCIJALAT
41090 ZAGREB-SUSEDGRAD
Vinobreška 2

Dozvolom redovničkih i crkvenih poglavara

"SVJEDOČANSTVA"
džepna knjiga Salezijanskog vjesnika

tisak
RO "Informator", Tiskara 'ZAGREB'
Zagreb, Preradovićeva 21

PREDGOVOR

Gotovo svaki veliki čovjek ima ponekog prijatelja među malim, nepoznatim ljudima. Ili su se rodili u istom mjestu, stanovali u istoj ulici, zajedno išli u školu ili se susreli "negdje na putovima života". Meni se desilo ovo zadnje: sretnim slučajem upoznao sam 1974. godine belgijskog redovnika o. Marcela Caminellea, člana Kongregacije presv. srdaca Isusa i Marije i osobnog prijatelja slavnog "Apostola gubavaca" Raoula Follereaua. Ubrzo nakon toga susreta dobio sam list iz Pariza... I došlo je do izmjene petnaestak srdačnih listova i do hrvatskog izdanja "Knjige ljubavi". Tako sam ja, slavonski seoski župnik, doživio sreću i čast da sam postao suradnikom i prijateljem jednoga od najvećih ljudi našega vremena.

Osjećam se počašćenim i ponudom prevodioca vlč. Ante Stojića da napišem predgovor za ovu knjižicu, te mu na tolikoj pažnji izražavam svoju najdublju zahvalnost.

Evo, samo u najosnovnijim obrisima, prikaza života i rada Raoula Follereaua:

Prije svega, Follereau nije bio svećenik, nego "običan vjernik", po službenim kvalifikacijama čak - advokat! I - oženjen čovjek.

Rodio se 17. kolovoza 1903. u Neversu, gradu u kojem je kao redovnica živjela i umrla sv. Bernardica, u - kako sam kaže - "imućnoj i sretnoj obitelji". Otac mu je bio vlasnik tvornice metalnih konstrukcija. Pa kako je sin u upravljanju tvornicom imao naslijediti oca, Raoul je silom prilika pošao na studij prava, iako za nj nije imao ni malo smisla. On je bio rođeni pjesnik, "stopostotni književnik". Jedan njegov

školski drug iz gimnazije ovako o njemu govori: "Bio je najsimpatičniji od svih drugova, zabavan, duhovit i već je tada pokazivao izuzetne sposobnosti za književnost". Tokom čitavog svog školovanja bio je najbolji đak u razredu, a studije na Sorboni završio je "brillament", sjajno. Licencijant je prava i filozofije.

Što se krilo u nutrini budućeg apostola gubavaca, što ga je svega obuzimalo, pokazalo se vrlo rano: Još kao dječak od 15 godina održao je svoje prvo predavanje u dvorani kina "Majestic" u Neversu. Govorio je u korist sestara "Petites Soeurs des Pauvres" i to na temu "Bog je Ljubav". Predavanje je završio usklikom: "Ja vjerujem u Boga ljubavi!" Kao sedamnaestgodišnjak objavio je svoju prvu "Knjigu ljubavi", a kao dvadesetgodišnji mladić već je držao predavanje u pariškom "Domu Društava učenjaka". Tema je i opet bila "njegova uzvišena fiksna ideja": "Bog je ljubav". U predavanju je citirao Platona: "Ljubav je ona što daje: mir ljudima, tišinu moru, šutnju vjetru, san u boli". Koliko je bio nadaren i kao dramski pisac najbolje ilustrira činjenica da su dva njegova dramska djela "Petites Poupees" i "Les Nouveaux Chevaliers" u glasovitom pariškom kazalištu "Comedie Francaise" izvođena više od tisuću puta. A on je tada imao svega 23 godine!

U svojoj šesnaestoj godini sreo se u Neversu, "na cestama milosrdne ljubavi" s jednom nježnom djevojkom, svojom vršnjakinjom, Madeleine Boudou. Baš je bio dan primirja nakon Prvog svjetskog rata, 11. studenog 1918., i oni su po ulicama prodavali kitice karamfila u korist žrtava rata. Vjenčali su se sedam godina kasnije, 22. lipnja 1925. Follereauove riječi: "Najveća sreća moga života bila je moja žena" i "Samo u dvoje čovjek je nepobjediv", to su dvije izreke njegova uvjerenja koje najbolje izriču što mu je značila Madeleine. A njegov intimni prijatelj Raymond Guerrin ovako o njoj misli: "Ta idealna žena pratila ga je na svim putovanjima, bila mu je sekretarica. Diskretna i čedna, bila mu je, da tako kažem, andjeo čuvar. Uvjeren sam da on bez nje nikada ne bi ostvario ono što je načinio".

(I Follereau je bio u to uvjeren). "Stopostotni književnik" nije se ni pokušao baviti advokaturom, nego se sav posvetio književnosti i - novinarstvu. Postao je i tajnikom lista "L' Intransigeant". 1936. godine, povodom dvadesete godišnjice smrti Charlesa de Foucaulda, na molbu svojih prijatelja iz argentinskog lista "La Nacion", Follereau polazi u Alžir, u Saharu, u Tamanrasset, gdje je veliki pokornik i pustinjak živio i gdje je bio ubijen. Tada se, na tom putovanju, prvi puta susreo s gubavcima, o čemu se govori na početku ove knjižice. Potresen do dna duše tim strašnim prizorom i nadahnut heroizmom i žrtvom oca de Foucaulda odlučio je sav svoj život posvetiti spasavanju gubavaca, "najbolnije manjine potlačenih na svijetu".

Prvo što im je stavio na raspolaganje bile su njegove književne sposobnosti i njegov govornički dar. Napisao je više od četrdeset knjiga i održao tisuće predavanja i govora. Sva ta djela i govori svjedoče o snazi njegova uma, dubini njegovih osjećaja, veličini njegove plemenitosti. Pisao je i govorio "živim srcem", "srcem od mesa", neposrednošću i toplinom koja liječi, oživljuje. Počasno mjesto među njegovim književnim djelima zauzima jedna mala plava knjižica, zbirka njemu najdražih misli, njegova duhovna oporuka, "Knjiga ljubavi". Do danas je prevedena na trideset i sedam jezika i tiskana u više od deset milijuna primjeraka.

Energično se zauzimao za ljudska prava gubavaca i za njegovo što djelotvornije spasavanje. 1952. podnio je molbu Ujedinjenim Narodima u kojoj traži da se izglasa i ostvari "pravno oslobođenje" gubavaca: "Gubavci su ljudi kao i drugi ljudi, bolesnici kao i drugi bolesnici". 1954. osniva "Svjetski dan gubavaca" koji se održava zadnje nedjelje siječnja već u 137 država. Kako bi taj dan gubavcima donio što više pomoći Follereau je svake godine objavljivao posebne proglase koji su bili mala remek djela rječitosti i poticaja na djela ljubavi. Dodajmo još da u dvadeset i pet zemalja, pod raznim imenima, postoje nacionalna društva za pomaganje gubavaca, osnovana od Raoula Follereaua ili nastala pod njegovim utjecajem.

Follereau se osobno poznavao i bio prijateljski povezan s velikim brojem ljudi na najvišim položajima u svjetovnim i vjerskim zajednicama, osobito s onima koji su se kao i on posvetili pomaganju gubavcima. Pri tome nije ni malo gledao koje je tko vjere, narodnosti, rase. Njegovo veliko srce nije se dalo sputati nikakvim granicama. Doslovce je i stvarno "u svakom ljudskom biću gledao čovjeka i u svakom čovjeku brata". Samo je grlio i ljubio: srcem, rukama, ustima. Sjajući od radosti, bez i najmanjeg straha ili odvratnosti, poljupcima je obasipao i gubavce, jer je znao što čovjeka najviše usrećuje: ljubav. I vlastitu sreću u nebu on vidi "u zagrljaju Nade i Ljubavi", kako piše i na njegovom grobu.

Poznavao se i s našom Majkom Terezijom. Pošao je k njoj u počecima njezinog rada s "najsiromašnijima među siromašnima". Izgleda da je baš on bio prvi evropski posjetilac njezine "umiraonice" u Kalkuti. Ondje je doživio onaj grozan prizor koji ga je potresao više od svega što je u

Indiji vidio: kako pred njegovim očima umire žena od dvadeset i dvije godine koja je imala svega dvadeset kilograma.

Follereau je vjerojatno najveći dobročinitelj gubavaca u povijesti svijeta. Njegovo životno djelo, i svojom nutarnjom vrijednošću i opsegom, ravno je djelima najvećih dobrotvora čovječanstva. Za svoj rad doživljavao je najveća priznanja: mnoge zdravstvene ustanove za liječenje gubavaca širom svijeta nose njegovo ime /i čuveni se Adzope u Obali Bjelokosti od 1968. godine zove "Institut za gubu Raoul Follereau"/, četiri su afričke zemlje izdale poštanske marke s njegovim likom, u priličnom broju zemalja postoje po selima i gradovima ulice i trgovi Raoula Follereaua /u Kanadi u 24 grada/. Nazivali su ih po njemu još za njegova života, što se inače čini samo u čast vladara, šefova država. Dvadeset i dvije države u dva su ga navrata predlagale za Nobelovu nagradu za mir. Ni Odboru za dodjeljivanje te nagrade, ni samoj Nobelovoj zakladi ne služi na čast što su mu je uskratili, jer Follereau svojom moralnom veličinom, svojim djelom i njegovim značenjem za svijet očito znatno nadvisuje mnoge njezine dobitnike.

Follereau je umro u Parizu 6. prosinca 1977. u svojoj 75. godini života. Sahranjen je na pariškom groblju "Le cimetiere d'Auteuil", koje se nalazi usred grada, u blizini njegova stana.

Ovo djelce nosi naslov "Apostol gubavaca". Follereau to jest. Tako su ga zvali, i danas ga zovu, po cijelom svijetu. No, knjižica bi mogla imati i drugačiji naslov, na pr. "Fioretti Raoula Follereaua". Jer kao što "Cvjetići sv. Franje" najbolje otkrivaju dušu Asiškog Sirotana, tako nam i doga-

đaji nanizani u ovoj knjižici omogućuju da u pravom svjetlu vidimo Raoula Follereaua. No dok su "Cvjetići sv. Franje" legende, ovo su činjenice, stvarni doživljaji. To su drame i tragedije ljudskih bića, ljudi kao i mi, naše braće, koja pate i umiru sada, tu pokraj nas.

Upoznavanje Raoula Follereaua svakako je dobitak i obogaćenje. Pa ako ovo djelce samo to postigne, nije malo postiglo. Još bi veći uspjeh bio kad bi čitaoci po ovim doživljajima i refleksijama osjetili moralnu ljepotu i moć "Kristove ljubavi koja nadilazi svaku spoznaju". A vrhunac kada bi shvatili u svoj njihovoh težini i dalekosežnosti ove dvije duboke i sudbonosno važne Follereauove misli: "Jedino će ljubav spasiti svijet" i "Nitko nema prava da bude sretan sam za sebe".

Matija Nikolin

"ZATO ŠTO SU ONI GUBAVCI"

"Naš je đip tek napustio afričko selo, a već smo bili prisiljeni da se zaustavimo pokraj jedne lokve da bismo ohladili motor. U tom trenutku pojaviše se iz šume neka zastrašena lica, pa onda izgladnjela ljudska tjelesa. Povikao sam im da se približe. Neki pobjegoše, a nekoliko onih najodvažnijih ostadoše nepokretni, gledajući me prestrašenim i bolnim pogledima. Zapitao sam vodiča:

– Tko su ti ljudi?

– Gubavci – odgovorio je.

– Zašto su ovdje?

– Zato što su gubavci.

– Razumijem, ali zar ne bi bilo bolje da su u selu? Mogli bi imati hrane... Što su skrivili da su ih istjerali?

– Gubavi su, odgovorio je čovjek tvrdoglavo.

– Pružaju li im bar kakvu liječničku pomoć?

Na to moj sugovornik sleže ramenima i ode bez riječi.

Toga dana spoznao sam da postoji neoprostivi zločin, zločin koji bi trebalo kazniti bez prava na priziv i pomilovanje: njegovo ime je guba".

Tako je pričao Raoul Follereau. U ono vrijeme bio je on mladi novinar. Taj neobičan slučaj koji mu se dogodio za vrijeme safarija (puta po afričkim zemljama) duboko ga je potresao. Bio je to njegov prvi susret s "ljudima kategorije C". Petnaest milijuna ljudskih bića učinili su naša nebriga, naš egoizam i naša obijest gubavcima.

Kad se vratio u Francusku, Raoul odluči da će učiniti nešto za one žive pokopane ljude. Htio je uputiti apel, napisati knjigu... Ali baš u to vrijeme započe katastrofa Evrope. Hitler, nacistički diktator Njemačke, uputio je na Francusku najopremljeniju vojsku u povijesti. Bojna kola s crnim kukastim križem probila su granicu i jurila prema Parizu.

Follereau, katolik koji se nikad nije plašio svojega uvjerenja, napisao je već nekoliko članaka pod naslovom: Hitler je Antikrist. Čim su ušli u Pariz, nacisti ga počeše tražiti.

Još u vojničkom odjelu (bio je pozvan u francusku vojsku, ali u munjevitom ratu nije uspio ni metka ispaliti), Raoul pokuca na vrata jednog samostana časnih sestara, na periferiji Lyona. Od tada se prostranim gospodarskim dobrom motao strani vrtlar, koji nevješto barata motikom i pravi krive brazde...

Svi su francuski samostani u ono vrijeme skrivali mnoštvo "vrtlara" koji nisu bili u stanju presaditi biljku iz rasadnika, kuhara koji nisu znali ispeći komad mesa. Bili su to najbolji ljudi Francuske, za kojima je tragala njemačka policija. U tim mirnim i sigurnim skloništima započet će uskoro jedna od najslavnijih i najkrvavijih stranica francuske povijesti : borba protiv nacista.

Raoul Follereau je, međutim, spremao jednu drugu vrstu otpora, tešku i nezamislivu borbu.

HIDROAVION U GROBLJU GUBAVACA

Postoji jedan prekrasan otok u zalivu što vodi prema Abiđanu. To je možda "najsretnije" mjesto na čitavoj Obali Bjelokosti. Tamo se vihore krošnjate palme, more pravi biser s fantastičnim zalazom sunca. To je otok kao stvoren za sreću, za odmor i mir. Nosi slatko i vrlo privlačno ime: Deseree (otok čežnji). Pa ipak, baš taj je otok pakao živih! Kad se rijetke piroge (mali čamci) približe, na obali se okupi mnoštvo stranih figura, a sve gotovo kao da su poredane stare statue koje je vrijeme dobrano oronilo. Veslači bace u vodu vreće riže i kutije s mesom, pa onda brzo pobjegnu. One strašno iznakažene figure počnu se bacati u vodu urličući glasno (jesu li to krikovi mržnje, očaja, ili neke divlje radosti?). Kad netko u vodi uspije dohvatiti dio plijena, odlazi na obalu i spreman ga je braniti pod svaku cijenu u najljućoj kavzi što se zna zametnuti na pijesku.

Taj otok na Obali Bjelokosti je tamnica, groblje gubavaca.

Godine 1939., dok su nacistički tenkovi ulazili u Pariz, nad zalivom Abiđana spuštao se hidroavion. "Oronule statue" razvrstavale su se tamo dolje na obali. Nitko nije znao što se to događa. Iz hidroaviona izlazi mala sestra, obučena u bijelo. To je majka Eugenija, vrhovna poglavarica Sestara misionarki. Njezin mali čamac dodiruje zemlju i ona staje trenutak skamenjena pred onim zapušte-

nim ljudstvom. Onda se brzo prenu, ispruži ruke, nasmija se i osta dugo slušajući tužne i strašne ispovijesti.

Na povratku te iste večeri mala sestra briznu u plač od bijesa i žalosti. Deset dana kasnije u vrtu lyonskog samostana majka Eugenija se izjada "vrtlaru" Raoulu Follereau. U njoj je još uvijek kipio sveti bijes.

"U Evropi plamti rat! Milioni franaka troše se za bombe i projektile! Istodobno tamo dolje najbjednija bića na ovom svijetu umiru od gladi i crne kuge! Djeca od deset godina bez ruku, s iznakaženim licem, spavaju u neviđenoj prljavštini. Mlade žene izluđuju od gladi. A mi se ovdje igramo rata... Želim da u onoj prašumi izgradim grad u kojem gubavci neće biti nagomilani kao životinje, nego će se s njima postupati kao s ljudima, sa svim poštovanjem i dostojanstvom koje zaslužuju. Neće biti zidova koji bi ih zatvarali i odjeljivali nebo i horizonte. Svaka obitelj imati će svoju kuću i svoj mali vrtić. Donijet ću im radio i filmove, načinit ću im i park za razonodu, da se u njemu igraju djeca, da trče i da se smiju... Imam stotinu sestara koje su spremne da krenu. Da, samo treba da još nađem milijune."

Raoul je u glasu te male sestre čuo snagu volje koja je spremna na sve. Ali gdje naći novac? Zar u porušenom, okupiranom i porobljenom Parizu? Majka Eugenija opazi najednom kako njezin "vrtlar" baca motiku, briše znoj i govori smireno: "Milijuni su moja briga".

PROLIVENA ČAŠA

Raoul Follereau izađe iz samostana. Straha pred vojnom policijom je nestalo. "Nisam raspolagao ničim drugim nego jednim jedinim sredstvom: svojom riječi. Započeo sam držati predavanja".

Na prvom, koje je držao u gradskom kazalištu u Annecyju, predsjedao je glasoviti pisac, koji ga je prestavio publici. Raoul je napisao nekoliko listova i čitao ih jakim glasom i s velikim, glomaznim gestama. U jednom trenutku ruka mu iznenada zahvati čašu punu vode koja je stajala na stolu i prevrne je. Voda se razlije po njegovim listovima i po hlačama slavnog književnika. No ovaj mu ne zamjeri, već mu došapne krupnim glasom: "Nije važno, samo vi nastavite!" Follereau bi to rado načinio, ali sa zaprepaštenjem opazi da su njegovi listovi mokri i da su postali naprosto nečitljivi. Zatvorio je oči, sabrao se na čas i onda se prepustio avanturi. Improvizirani govor tekao je "vruće", pomalo nervozno, ali je oduševljavao do aplauza. Od toga dana Follereau nije nikad više napisao ni jedan svoj govor.

Iz čitave Francuske stizali su pozivi prijatelju gubavaca (tako su ga zvali). Po završetku prve turneje od tri mjeseca Follereau izruči majci Eugeniji prvi milijun franaka. Hidroavion je ponovo poletio za Abiđanski zaliv.

U tri slijedeće godine Follereau nastavlja predavanjima, iako posvuda b jesni ratna oluja. Fran-

cuska, koja je krvarila, dijelila je crni kruh s gubaccima u Obali Bjelokosti. U djevičanskoj šumi diže se novi grad Adzope. Sestre Misionarke rade s motikom i lopatom, krče metar po metar petnaest kilometara dugu stazu. Sagradile su tri mosta nad močvarama koje su zaposjeli krokodili.

"Prije nego smo započele graditi kuće – priča majka Eugenija – morali smo dugo krčiti, isušivati, poravnavati tlo, porušiti šume... Sa sitnim drvećem nije bilo problema ali ih je bilo veoma mnogo s onima ogromnima. Neki su imali tako tvrdo drvo da ih sjekira nije mogla ni okrznuti, drugi su opet imali tako široke krošnje da smo trebali po tri dana da uklonimo jedno drvo a bilo ih je na stotine! Onda bi došlo kišno doba pa bismo morali mjesecima stajati skrštenih ruku i gledati u nebo..."

Deset godina trajala je bitka za Adzope. Godine 1953. san majke Eugenije bio je u cijelosti ostvaren: gubavci su imali svoj grad, s kućama od bijelog kamena, imali su modernu bolnicu, a djeca su išla u školu i igrala se prostranim parkom.

Follereau pripovijeda: "Nikad neću zaboraviti prvu noć koju sam proveo dolje, dok je gradnja bila još u početku. Teška noć, ispunjena morom, kojoj se čovjek dugo ne može oteti. Tek što je zora obasjala horizont, izašao sam s barkom da se pokušam osloboditi i tada sam najednom čuo pjesmu. Slušao sam, ne vjerujući vlastitim ušima. S druge strane puta pjevali su: "Ima majka Mihaela za nas dobru kavicu". Učinilo mi se na tren da sanjam. Ipak, bio sam točno u Adzopeu, usred šume,

među gubavcima. Opet sam čuo onu simpatičnu melodiju: "Ima majka Mihaela za nas dobru kavicu". Okrenuo sam se da vidim odakle dolazi ta pjesma. Dolazila je iz lječilišta. Sestra Flora je već čitav sat na poslu, na nogama, zasukanih rukava, a na njezinim bijelim rukama tragovi krvi. Bila je to krv jednog gubavca s kojim se upravo bavila. Ona je vodila pjesmu, a bolesnici koji su čekali na red odgovarahu pripjevom: "Ima majka Mihaela..." Tako je mali grad, tek rođen iz ljubavi mnogih "prijatelja gubavaca", imao već lice budućnosti, puno nade".

PRVI KRUG OKO SVIJETA

Follereau (njegovo je ime postalo slavno kao ime glasovitog liječnika - misionara Alberta Schweitzera) mišljaše da je njegova misija završena, ali se uvelike prevario. Tek sada je guba pokucala na njegova vrata.

"Sa svih strana svijeta - piše - počeli su se javljati bolesnici, liječnici, misionari. Pišu mi dramatična pisma, jadikuju. Zar mislite da postoji samo Adzope? A što smo mi? Misli li tko na nas? Postoje još milijuni gubavaca bez njege, bez pomoći, bez ljubavi. Dođi ovamo i vidjet ćeš! Ima li netko koji bi se digao jednog dana i dao na znanje toj sretnoj vrsti ljudi da postoji okrutna sudbina milijuna ljudskih bića koja su pogođena gubom? Milijuni! Broj mi se činio nevjerojatnim. Imao sam samo jedan način da ga provjerim: otići i vidjeti."

Tako je započelo Follereauovo prvo putovanje po svijetu. "Pošao sam unakrsno krstareći Afrikom, zatim sam prošao Aziju i otoke Indijskog oceana. Tri godine na putu! Više od dvjesto tisuća kilometara". Stvarnost koju je susretao bila je jednostavno nevjerojatna i ona ga je tištala iz dana u dan.

"U dvadesetom stoljeću kršćanske ere našao sam gubavce u zatvorima, u ludnicama, prezrene i otjerane u groblja, u pustinju, gdje su, ograđeni bodljikavom žicom, bili čuvani reflektorima i puškomitraljezima. Vidio sam ih gole, izgladnjele, kako urlaju od očajanja. Vidio sam kako rojevi muha salijeću njihove rane, i zagađene stanove, i čuvare s puškom. Vidio sam svijet nezamislivih strahota, bolova i očajanja... Jednog dana sam u Aziji vidio kako umire gubavka od dvadeset i dvije godine. Gledam kako se nemoćna trga u kratkim izdisajima i rastaje od svog groznog života. Tek što je umrla, iz nekog pukog inata, uzeh da je izvažem. U naručju sam imao rukovet slabašnih kostiju i onako još toplu stavih je na vagu. Gubavka od dvadest i dvije godine bila je teška dvadeset kilograma! Nije umrla od gube nego od gladi... Oni su vjerovali da sam preneražen pa mi rekoše: To su stvari koje se dogadjaju odkad je svijeta, to se ne može promijeniti, to je nemoguće!" Nemoguće! Jedina nemoguća stvar jest to što vi i ja možemo mirno spavati i smijati se znajući da na zemlji ima žena od dvadesetdvije godine koje umiru jer su teške samo dvadeset kilograma."

"Vidio sam jednu drugu gubavku, koja je u

strašnom beznađu izgubila razum i uvjerila sebe da mora hodati četveronoške oko svoje kuće i neprestano urlikati. Vidio sam staricu, koju je elefantijaza (povećanje obujma jednog uda) srušila na zemlju. Ispred nje je sin gubavac, neprestano otresa nogom, koja visi kao neki monstruozni privjesak. Obadvoje su tamo napola uzeti, šćućureni na prljavoj zemlji. Oni čekaju. Što čekaju? Ništa! Čekaju. Još imaju toliko osjećaja da nekomu koji im pruži milostinju, koje bi se trebao stidjeti, kažu lijepo: "Hvala!"

"Još sam mnogo toga vidio... Onu djevojčicu nađenu u kolibi sa starim mačkom koji joj je lizao rane. Odmah je pokrila rane listovima da ih ne vide prolaznici. Onog dječaka što su ga miševi napola izgrizli premda su njegovi - koji su ga odbacili - bili iz ugledne obitelji. I onu slijepu djevojku: sama, uvijek posve sama, kako tumara u svojoj dvostrukoj noći. Vidio sam jednu gladnu i gubavu; o istrošenim dronjcima visjelo joj je četvero isto tako gladnih mališana.

Kad smo čuli tiho jaukanje kao ono mačije, svratismo u posjetu. Bolesnica mi tumači: Tu preko je jedno dijete, otac je nekamo otišao, majka je nedavno umrla u bolnici, ostavili su ga samog, a ja ne mogu otići tamo, nemam više nogu... Shvatili smo i pošli u potkrovlje. Dijete do pasa pokriveno velikim rojem mravi, napola izgriženo. Zamotasmo ga u pokrivač i odnijesmo. Dva dana kasnije mali mučenik bio je mrtav.

Jednog dana u Pakistanu se nama približio gubavac. Iscrpljen, blijed, u neopisivu stanju, dolazio je iz zabačene doline pod Himalajima. Propješačio je hiljadu dvjesto kilometara da nađe liječnika. Kako je preživio taj naporan put? To je neobjašnjivo. Američki socilog mi je rekao: Kad bi se štakor morao hraniti onim što pojede jedan Bengalac, uginuo bi od gladi."

"OVDJE NEMA GUBAVACA"

"Jednog dana, tek što sam sišao sa džipa, navali na me horda izgladnjelih. Sručili se na mene, povješali se za odjeću, pograbili me za ruke, jednostavno me paralizirali. Mislio sam da će me baciti na zemlju, pogaziti me i ugušiti prije nego uzmognem reći tim siromasima da ih volim.

Pokušao sam se izvući, da stavim ruku u džep. Imao sam nešto spremno za njih... no to jednostavno nije bilo moguće. Sve se to povješalo o mene i urlalo, a mnoštvo ruku stezalo me čvrsto. Trebao sam policiju - policiju! - da me oslobodi... Morao sam pobjeći iz opasnosti da se obranim od onih kojima sam htio pomoći. Oni ništa nisu shvaćali. Bili su gladni, bili su previše gladni."

U svakom dijelu svijeta Follereau nalazi misionare umorne i iscrpljene. Žive u bijedi kao i njihovi gubavci kojima pomažu.

"Misionar koji nas je primio udaljen je stotinu kilometara od Fort Archambaulta, zadnjeg naseljenog mjesta. Da bi nas dovezao do naselja izgublje-

nog u pustari, naš je kamiončić morao izvršiti čuda. Bilo je tako vruće da se benzin ispravao prije nego je došao u karburator. Sad smo ipak tu. Oltar je načinjen od četiri bačve, a vječno svjetlo od nojeva jajeta. Misionareva "kuća" je siromašna okrugla kolibica bez vrata i bez prozora, nimalo prikladna za stanovanje.

– Vi spavate tu unutra? – zapitao sam oca misionara.

Moje pitanje kao da ga je malo zbunilo:

– Da... ne... to jest... dakle kad je toplo iznesem prostirač na otvoreno. Ali se to pokazalo opasnim. Neki dan me je probudila vika bolesnika: "Leopard, leopard!" Pogledam, i zaista, vidim leoparda kako obilazi oko moga kreveta. Razumijete kako je to kad tek iza sna opazite leoparda. Čovjek se prestraši.

– I što ste načinili?

– Pa što bih mogao načiniti? Puške nisam imao... Promatrao sam ga stalno dok je hodao okolo.

– I onda?

Misionar nešto smrsi sebi u njedra, a onda će opet pomalo zbunjen:

– Onda... razumijete nisam mogao ništa. Čitav dan sam trčao amo-tamo pa sam bio umoran. I sada, dok sam ga gledao kako obilazi, zaspao sam.

"Ovdje nema gubavaca", rekao mi je odrešito ministar vanjskih poslova u jednoj državi Srednjeg istoka. "Nema smisla da se ovdje uopće zaustavljate." Ali Follereau se pritajio. "Našao sam ih!

Svega nekoliko kilometara od glavnog grada ima jedna pustinja. Tu su ih sakrili da što prije pomru dok ih tko ne otkrije. Tu nema nijedne biljke, ni kapi vode. Stotinu pedeset bolesnika čeka smrt. Nitko nema pojma o njima. Biskup i ja donijeli smo im nešto hrane. Primili su je predano, no bez smiješka. Samo jedan starac s crvenim očima koje su neprestano suzile na nemilosrdnom suncu, sklopi ruke da zahvali kad sam mu poklonio svoje naočari za sunce. Što sam mu mogao drugo načiniti ili obećati? "Ovdje nema gubavaca." Ne postoje, jer bi bili "sramota" za državu! Unaokolo su prljave baruštine, zamjećujemo ogromne krokodile. Na vedrom nebu orlovi kruže u nedogled..."

"Petnaest kilometara od velikog grada, gdje se tiskaju automobili, kradomice skrivena dvadeset i dva gubavca. Sve bijeda i nevolja. Rane su im gole i krvare. U nazoviljječilištu imaju točno tri paketića zavoja. Oni dobivaju tristo kilograma riže svaka tri mjeseca: to je pet grama dnevno. Od toga bi i kokoš crkla od gladi.

Kažem njihovom vođi: "Poslat ćemo vam hrane i liječnika da vas liječi, i to sigurno." On odmahnu glavom. Tko zna koliko puta su mu dali slična obećanja, a bila su u stvari varava, kao da su poruge. Onda mi reče: "Biste li vi nama mogli poslati jednu lopatu i motiku da pokopamo svoje mrtve. Jer, znate što znači ovakvim rukama grepsti zemlju...?" Dođe mi da plačem i proklinjem."

Follereuova putovanja nisu bila samo posjet gubavcima nego susreti koji su ulijevali nadu, radost i sreću.

DVA BOMBARDERA PROTIV GUBE

"U onom trenutku jedna žena, amputiranih udova i paralizirana, dopuza kao veliki crv. Dođe do moje žene i pruži joj jaje. Jedno jaje: to je bilo sve njezino bogatstvo. Vidjela nas je da smo došli automobilom i da smo izišli u lijepim čistim odijelima s našim pogledom blaženih glupana. O nama ne zna ništa osim da imamo sve ono što ona nema. Nije joj ni na kraj pameti bilo da nas zaspe kamenjem. Ne, došla je i pružila nam ruku da nas daruje. Brzo, treba razdrta srca prihvatiti, priuštiti joj tu radost da se osjeti kao ona koja je prva ponudila dar.

Spremamo se dalje. Usuđujem se teškom mukom pružiti im ruku. i Baš ta gesta - ne obećanja - izmami na njihovim licima smiješak. Onda mi krenemo lagano, lagano... kako se nama samima ne bi učinilo da bježimo."

Fallereau se vratio u Francusku pun revolta i srdžbe. Taj svoj bijes izrekao je na tisućama konferencija, u stotinama novina i knjiga: "Ne ovako se ne može dalje! Nemojte mi reći da smo mi kršćani, ne govorite mi o miru, slobodi, bratstvu, demokraciji! Stid me je! Stid me je kad jedem, kad mirno spavam dok milijuni ljudskih bića žive u agoniji, trunu u prljavštini i bijedi u najstrašnijoj osamljenosti! Vikat ću tako glasno i tako dugo dok ne probudim savjesti svih i ne prisilim vas da me čujete!"

Upraviteljima država koje ratuju (Kongo, Izrael, Vijetnam) Follereau upućuje paradoksalan zahtjev: "dajte mi jedan dan svoga rata! U jednom danu nemojte ispaliti nijedan metak, nemojte bombardirati, zaustavite svoje tenkove! Dajte mi te novce koje ćete uštedjeti jednim danom mira, i ja ću spasiti sve gubavce. Kakvog smisla ima razarati kad toliko toga treba izgraditi?"

Piše moćnicima koji vode ratove, piše u OUN, piše bogatašima Francuske i svijeta. Ima prijedloge koji zvuče gotovo smiješno. "Od svakog milijuna koji utrošite za naoružanje dajte mi samo vrijednost od dva dinara za gubavce i ja ću ih sve izliječiti. Dajte mi novac kojim uzdržavate vojsku jedan dan i nabavljate joj oružje i ja ću izliječiti sve gubavce na svijetu. Ako bar to ne učinite, onda su svi vaši govori o miru i o pravdi odvratni".

Jedno je pismo uputio predsjedniku SAD i ministru predsjedniku vlade Sovjetskog Saveza. Kaže: "Saznao sam iz vojnih glasila da svaki od vaših bombardera najnovijeg modela stoji 5 milijardi franaka. Izračunao sam na brzu ruku i zaključio da bi se za cijenu dvaju bombardera mogli izliječiti svi gubavci svijeta. Zato vas pozivam da svaki od vas dade izraditi jedan bombarder manje i da taj novac date za gubavce. Što znači za vaše velike i moćne nacije jedan bombarder manje? Neće biti poremećena ni "ravnoteža snaga" između SAD i SSSR: jedan manje za jedne, jedan manje za druge. Dva stroja namijenjena smrti vratiti će u život 15 milijuna gubavaca. Nadam se da ćete

uvažiti ovaj moj prijedlog."

Nisu mu ni odgovorili! Nekoliko dana kasnije pročita u jednom časopisu vijest: "Sjedinjene Države se spremaju da izrade novi tip laganih lovaca-bombardera, a sedamdeset pet bombardera starog tipa će prodati po cijeni kojom se plaća staro željezo". Follereau izreže vijest zajedno s popratnom fotografijom i objavi to u časopisu "Prijatelj gubavaca" s ovim komentarom: "Evo bombardera koje sam tražio da izliječim gubavce svijeta. Sad se prodaju u staro željezo, a gubavci i dalje trpe. Ako se stvari radikalno ne izmijene, i to u skoro vrijeme, bojim se da će naša civilizacija biti rasprodana u staro željezo koje ničem ne služi."

TREĆA CIPELA NA PROZORU

"Moćnici" ovoga svijeta nisu mu nikad odgovorili. Onda se Follereau obrati malenima. Uoči Božića uputi apel svoj djeci Francuske:

"Vi koji ćete i ovog Božića biti sretni u lijepim i toplim domovima sa svojim očevima i majkama, sjetite se da na svijetu postoje tisuće onih koji bi željeli biti sretni kao i vi, ali oni toga dana neće imati ništa. Bit će sami i plakat će gorke suze. To su mali gubavci. Evo što vam ja predlažem. Na Badnjak zamolite svoje tate i mame da vam dopuste da na prozor stavite tri cipele. Dvije za vas, kao što ste to uvijek činili, i jednu za malog gubavca, da bi Božić mogao i njih obradovati."

Taj je poziv imao izvanredan uspjeh. Follereauova kuća bila je zasuta pismima, paketima i kutijama. "Prijatelji gubavaca" koji su radili s Follereauom mogli su poslati tone lijekova, odjeće i igračaka malim gubavcima po čitavom svijetu. Follereau više nema mira. Zaustavljaju ga na ulici, kucaju mu svaki čas na vrata, zovu ga sa svih strana, iz svih krajeva Francuske. Nekoliko minuta odmora prije božićne ponoćke uspijeva doći kući da se malo odmori. Odmor mu je sigurno trebao. Ali netko evo opet zvoni na vratima. "Sad sam već bio izgubio strpljivost - piše - Ustanem onako zlovoljan i otvorim. Bio to slabunjavi dječačić s velikim očima koje su gledale... Ni ja sam nisam znao kamo. Pruži mi pismo i pobježe bez riječi. Tek što se pribrah, pođoh da ga pozovem. Uzalud sam se trudio. On je već bio odjurio niz stepenice i izgubio se na ulici. Otvorim pismo. Unutra nađem 25 franaka i ove riječi: "Za ljubav Božju vas molim, gospodine, primite ovu malu svotu od jednog radnika koji već šestu godinu boluje. On želi pomoći onima koji su najnesretniji i nemojte mu uskratiti tu radost." Vratio sam se polako s onim blagom u ruci za stol krcat pismima. Nikada više nisam bio umoran, nikada više. Nikad nisam bio nestrpljiv i nikad više nisam sa zlovoljom ustao da otvorim vrata. Jer kad god bi ih otvorio, vidio sam dječaka s krupnim očima koje gledaju... sada znam kuda. Dječak onog Božića gledao je pravo u mene da me nauči novoj Kristovoj Ljubavi prema siromasima."

Follereau čuva i sada u plavom omotu stotine

pisama koje je primio onih dana. I kad se osjeća umornim, kad misli da ne može ništa više raditi dohvati kovertu. To su najjednostavniji listovi pisani običnom, često drhtavom rukom, tu je čitava zbirka pravopisnih grešaka, ali vrijede više od svega blaga ovoga svijeta.

"Šaljem ti stotinu franaka što mi ih je dala mama. Imam sedam godina. Nismo bogati, ali dobro je to darivati drugoga."

"Aleth i Marija Franciska dobile su svaka po pet franaka kad god su oprale suđe i očistile mahune. Tako su zaradile za lijepu lutku. Šalju je gubavoj djevojčici koja nema igračaka."

"Za dva-tri dana dobit ćete paket odjeće, igračaka i jedan bicikl. To su stvari našega sineka koji je umro prije nekoliko tjedana. Neka donesu radost drugoj djeci! Bog blagoslovio vaše poslanje kojim razveseljujete slatka dječja lica."

"Igračke vam šalje Mihaela za male gubavce. Sto franaka daruje jedna domaćica, a dvjesta franaka poslao je jedan invalid za gubavce. Sretan Božić svima!"

VELIKO PUTOVANJE

Follereau je napokon pronašao prijatelje "svojim" gubavcima. Nije ih našao među "velikima", političarima i vlastodršcima, nego među "malima", u djeci, siromasima i radnicima. Oni će iz godine u godinu prikupljati čitavu rijeku pomoći u centrima

što ih je ustanovio u gotovo svim većim narodima. Njihovi darovi i male svote stići će u lijekovima i hrani do svih gubavaca svijeta.

Raoul odluči posvetiti gubavcima čitav svoj život. Svaku daljnju godinu dijelio je u dva dijela. Šest mjeseci odredio je za obilazak svijetom, da posjeti one koji imaju svega; za nastupe po crkvama, kazalištima, na televizijama cijelog svijeta, da svojom vrućom, a ponekad i ljutitom riječju probudi ljudske savjesti. Pripovijedao je o tisućama svojih susreta s gubavcima. Bili su to susreti koji su znali natjerati u plač, ponekad nasmijati, uliti jezu i razbjesniti. Drugih šest mjeseci išao je u potragu za gubavcima, stiskao im ruke bez bojazni, grlio ih i dijelio im ono što je prethodno uspio dobiti iz džepa i od savjesti onih kojima je bilo dobro. I tako četrdeset godina! Prošao je više od dva milijuna kilometara. Skupio je i razdijelio svotu u vrijednosti oko sedam milijardi dinara. Milijun gubavaca ozdravilo je u centrima za liječničku pomoć, koje je on organizirao.

Za putovanja nije nikad potrošio ni dinara od novaca koji su bili namijenjeni gubavcima. ''To bi za mene bilo svetogrđe.'' Potrošio je sve što je imao, a što je zaradio novinarskom službom. I kad više nije bilo novaca, tražio je od svojih prijatelja i poznanika.

Na tim putovanjima pratila ga je njegova supruga. ''Nisam nikamo išao bez nje - piše. Ona me je pratila u sve leprozarije svijeta. Uvijek je bila moja potpora. Znala je ona, jadna, i sama puno pre-

Raoul Follereau i supruga Madeleine na jednom od putovanja

trpjeti.

Jednu noć smo proveli na dnu Bolivije u kolibici koju su nam iznajmili Indijanci Kvikui. Ženu mi iznenada spopao napadaj slijepog crijeva. Najbliži liječnik bio je tisuću kilometara daleko. U noći bez tračka mjesečine gledao sam je kako se previja i jauče. Za obranu smo imali samo komadić svijeće i tri šibice. U tim trenucima crne more mogao sam čekati jedino trenutak kad ću posjediti.

Jednom drugom zgodom, a bilo je veče, motor nam se odjednom ugasio. Lađica nam se zaustavila posred rijeke Amazonke. U noći koju je osvjetljavao bljesak munje, teškom mukom doveslasmo do obale praćeni vrevom komaraca i gomilom strašnih krokodila.

Jednu drugu tragičnu noć proveli smo u mjestu Kasai. Zapisi u mom dnevniku kažu: Jučer smo moja žena i ja bili u jakoj groznici. Bili smo čitavu noć jedno uz drugo u bunilu. Riječi koje smo ih jedno drugom izgovarali bile su jednostavno nerazumljive. Kad bismo malo dolazili k sebi, pitali smo se: "Šta ti to meni govoriš... Ja tebe ništa ne razumijem... Ponovi... Strašno smo se mučili."

PROKLETNICA OTOKA TAENGA

Taenga je jedan od osamdeset otoka Tuamotu, razasutih po Pacifiku. Kad je tuda prošao liječnik (prolazi jedanput godišnje), pregledao je i jednu

mladu ženu. Otkrio je sumnjive pjege. ''Mogla bi biti guba'' - rekao je poluglasno. - ''Treba da se vratiš i da se ponovo daš pregledati.'' Rekao je to odviše glasno i tek što je ušao u automobil, poglavica sela uhvatio je ''sumnjivu ženu'', otrgnuo ju je od supruga i petero djece, silom je odvukao u pirogu (mali drveni čamac) i otisnuo je prema grebenu ''motu'', osam kilometara od otoka. Otplovila je sa svojim psom. I dok je piroga plovila, pas je cvilio okrenut prema valovima. Žena je zanijemila kao kamen. Imala je dvadeset pet godina.

Prošlo je šest godina. Cijelo to vrijeme pas, dresiran za ribolov tražio joj je hranu. Svakog tjedna prokletom grebenu oprezno se približavala jedna piroga s kutijom namirnica i kantom vode.

''Kad sam je zadnji put vidio - pričao je Follereauu jedan službenik - bila je kompletno rastočena od bolesti. Nije mogla više stati na noge. Pas je ostario i potucao se naokolo. Kako će svršiti...? Čovjek se nije usudio pogledati Follereauu u oči. Završit će ovako: Jednog dana, kad se više ne bude mogla dignuti, a more će postati burno i pas neće imati snage za lov, izgladnjet će i to će biti njena agonija... Ali ja tu ne mogu ništa učiniti.''

Follereau pripovijeda: ''Odmah sam ušao u jedrenjak i pristao uz ''motu''. Na obali dvije palme, nešto usahla grmlja i jedno leglo, iz kojeg mi je vikala gubavka:

– Ne približavaj mi se, gubava sam!

Doviknuo sam:

– Što mi može guba? Ja sam liječnik.

Ona se nasmijala. Bio je to prvi smiješak nakon mnogo godina. Teškom mukom privukla se jedrenjaku i vičući zamolila da je odvedem odande. Ali nisam mogao. Dva mornara koji su bili sa mnom rekoše da će se baciti u more ako nju ukrcam. Rekao sam joj to. Očekivao sam bijes, protest i gnjev, ali ona je rekla tako da smo je jedva čuli:

– Dobro sam te razumjela.

Došlo mi je da je zamolim za oproštenje.''

Kad je došao u Papeete, Follereauu se pružila prilika da govori Evropljanima o otoku Taumotu. Ispričao im je onaj potresni prizor. Bio je veoma uzbuđen. Plakao je. ''Nema Krista u našim jadnim crkvama. Iako su iskićene najljepšim cvijećem, one izgledaju glupo. Krist je tamo na grebenu, umire i pas će ga požderati.''

Pet dana kasnije ponovo se ukrcao. Na brodu su bili upravitelj otoka Taumotu i bolničar. Otišli su na greben.

''Kad sam se iskrcao u San Francisku - priča Follereau - primio sam telegram: Gubavka iz Taenge spašena. Stop. Nalazi se u bolnici Papeete. Vrlo je zadovoljna. Vi ste to učinili svojom riječju i primjerom. Hvala.''

ROPOTARNICA ZA GUBAVCE

''Danas je Velika Subota, vigilija Uskrsa. No za gubavce koje idem posjetiti neće biti blagdana. Za njih će to biti siv i tužan dan kao i svaki drugi.

Prati me jedan dobar američki liječnik. Ostavio je svoju kućicu, svoj frižider, televizor i pošao da čini dobro. Činiti dobro, to je cilj njegova postojanja. Stavio se u službu ljudima koji mu se rugaju i koji mu podvaljuju.

Na ulazu u leprozarij stoji odred stražara s puškama. Da su znali za naš dolazak, bili bi se obukli u bolničare. Ovako nisu imali vremena presvući se. Među puškama je i radio-stanica. Stražari su je prisvojili premda je bila namijenjena gubavcima. Umjesto da služi za poziv ako se među bolesnicima dogodi kakav hitan slučaj, ona služi za obavještavanje policije u slučaju ako netko od gubavaca pokuša pronaći spas u bijegu. Tu je smješteno 297 gubavaca.

Ulazimo. Pred nama prava gungula, idioti prazna pogleda, bijesni luđaci koji sline zlostavljaju nekoliko padavičara. Isto tako i gubavaca. To nije leprozarij, to je ropotarnica u koju su strpali sve odbačenike čovječanstva. Kako je odviše zločinački ubiti ih, pustili su ih da istrunu. Mislim da nisam vidio nešto strašnije.

Osjećali smo se bespomoćni i beskorisni. Htjeli bismo da smo daleko od toga, kao da nismo došli, kao da ništa nismo vidjeli. Došao je na nas red da budemo kukavice...

Ne usuđujem se fotografirati to smrvljeno biće s premorenim rukama i nogama koje urla i čitav leprozarij ispunja svojim krikovima. Ne usudim se fotografirati onoga čovjeka u agoniji što ga proždire rak sa zatvorenim bijelim očima. Suzdražavam se da ne viknem: "Daj, požuri se i umri!" Susprežem se svim silama. Bilo me je stid. Nas dvojica se pogledamo, stari doktor i ja. Osjećamo potrebu da damo jedan drugome ruku kako se ne bismo osjećali sami i da nas prođe strah.

Sjetno se spuštala večer. Nadglednici skitnički obješenih ruku stoje i bulje indiferentno. Radio-stanica za "hitnu pomoć"svira pjesmice i plesnu glazbu.

Ulazimo ponovo. U kanalu su barke s mladim parovima koji pjevaju... Ugledam ponovo onog luđaka koji se grči kao golemi crv. Sagnjio čovjek koji nikako da se odvoji od života. Opet puške stražara. Slijepa starica čupa travu u ograđenom šiblju, gdje kolci i motke daju dojam da je unutra usađeno mnoštvo križeva.

Doktor mi stišće ruku. Vežu nas osjećaji prijateljstva jer obojica želimo pomoći onima koje nitko ne voli i koji u toj zajedničkoj raki umiru kao što su i živjeli: bez nade."

BOLNIČARKA USKRSNUĆA

Follereau je stigao u leprozarij jednog azijskog naroda. Među bolesnicima našao je dječaka od sedam-osam godina. Na čelu je imao malu mrlju, znak gube, koji bi se kao od šale dao ukloniti s malo njege i jednim lijekom. Ali dječak je ušao u leprozarij i nema mu više izlaska ni mrtvome jer

je groblje, "njihovo groblje", također okruženo žicom.

Liječnik je neki suhonjavi tip s dva nemirna i plašljiva oka. Follereau mu reče:

– Doktore, ovaj dječak, vi to znate bolje od mene, nije zarazan. Njegovu bolest bismo mogli otkloniti za nekoliko tjedana. Ali ako ostane ovdje među ovim jadnim natrulim bićima, i on je gotov. Završit će u raskomadanim udovima kao i drugi... Pogledajte, još je mali, zna se smiješiti. Otvorite mu vrata...

Liječnik je, izgleda, imao drukčije mišljenje. Šutio je, ali Follereau ostade ustrajan:

– U tim godinama djeca još trebaju majku. Sigurno je i ona tu negdje u blizini. Trebalo bi naći tu ženu...

Nato se liječnik digne i rekne odriješito:

– Vi ste stranac i ne možete to razumjeti. Ovdje je dječak presretan. Nedostaje mu majka, ali smo mu zato kupili bicikl.

Follereau nije ništa odgovorio. Ali kad je kasnije pripovijedao taj prizor, zaključio je: "Misliti da majku može zamijeniti bicikl, najodurnije je i najžalosnije divljaštvo."

Bili smo u Japanu. Na ulazu u naselje stoji natpis s upozorenjem "Bolnica Uskrsnuća". To je najstariji leprozarij u Japanu. Osnovao ga je jedan francuski misionar 1889. Follereau je onamo svratio na jednom od svojih putovanja. Primili su ga

trojica misionara. Najstariji, otac Anchen, živio je među gubavcima već 52 godine. On mu predstavi gospođicu Hori, tihu i nasmijanu bolničarku, koju je okruživalo dvadesetoro gubave djece. Zatim mu pater Anchen ispripovjedi čitavu priču:

"Hori je ostala sirota djevojčica. Dva njezina strica tražila su načina kako da je se riješe. Dobila je nekakvu bubuljicu na koži i to im je bilo dosta da je proglase gubavkom. Tako su je izručili najbližem leprozariju. Odgovorni su potvrdili odluku rodbine i Hori je uz jecaj zatvorena među bolesne.

Nekoliko godina kasnije otkriše da mala uopće nije imala gubu. Hori, koja je izrasla u lijepu djevojku, odbije ponuđenu slobodu. Nije više s gorčinom gledala okrutnu rodbinu jer je njihova prljava i podla gesta odlučila o njezinom zvanju. U leporozariju je postala kršćankom i izučila za medicinsku sestru. Tako je odlučila čitav život posvetiti braći koja trpe. S trideset godina postala je majka svoj gubavoj djeci u bolnici uskrsnuća."

KAINOVA CIVILIZACIJA

Kad se Follereau vrati sa svojih putovanja pa se suoči s "našom civilizacijom, čita "naše" novine i čuje "naše" razgovore, uvijek se strašno razbijesni. Njegov bijes je plamtio u govorima, u kojima je znao do krvi šibati naš promašeni život, našu kainovsku civilizaciju.

"Ima filmskih zvijezda koje se svaki dan ku-

Da svaka dama koja posjeti Institut za ljepotu u Manhattanu (SAD), ostavi samo dva dolara, bilo bi to dosta da se izliječi i koža gubavaca. Ali ta dva dolara se ne mogu naći. Zar vam se ovaj svijet čini pravednim?

paju u 250 litara mlijeka, a postoji 400 milijuna djece s naduvenim trbuhom, kojima bi trebalo pola litre dnevno da ne umru."

U Francuskoj je 1970. prodano 27 milijuna tubi ruža za usne, 11 milijuna paketića pudera. Sve je to stajalo preko 70 milijardi dinara. Te iste godine u svijetu je bilo (i danas ima) 38 milijuna izbjeglica bez kuće, 15 milijuna osakaćenih, 7 milijuna gubavaca koji trunu u neopisovoj bijedi.

Zar vam se ovaj svijet čini pravednim? Je li to humano? Zar ne živimo civilizaciju Kaina, gdje brat ubija brata?

U institutu za ljepotu "Rubinstein" u Manhattanu (New York) uređuje se, dotjeruje i masira svake godine 74.000 žena. Žena koja želi provesti jedan dan u tom istitutu ljepote mora potrošiti 1200 dolara za svoju privlačnu kožu.

Za uređenje kože jednog gubavca, da mu se vrati zdravlje, dosta je 2 dolara. To je jedna minuta od onoga što Institut za ljepotu u Manhattanu utroši za jednu svoju mušteriju. Ali ta dva dolara se ne mogu naći. Nema načina da se izliječi koža gubavca! Je li to onda kršćanski svijet?"

DA VAŠI LOŠI SNI TRAJU JOŠ DUŽE

Listovi, male knjižice, prospekti u slici i riječi zasuli su Francusku i čitav svijet govoreći o Follereauovoj djelotvornoj ljubavi. Jednog dana u pariški centar "Prijatelja gubavaca" stiže pismo

neke gospođe naslovljeno na Follereaua. Pisalo je: "Poštovani gospodine, šaljem Vam tisuću franaka za Vaše bolesne prijatelje, ali Vas molim da mi ne šaljte više onakve knjižice s onim stravičnim fotografijama gubavaca. Već dvije noći užasno sanjam. Za ljubav Božju da mi više nikad niste o tome govorili!"

Follereau uze kovertu, stavi u nju tisuću franaka i posla ih nazad gospođi sa ovim saopćenjem: "Želim da Vaši ružni sni traju još duže, madam, sve dotle dok one fotografije koje vi nazivate užasnim ne postanu Vama prosvjetljenje i poticaj za odvažnu ljubav, umjesto dosadašnjeg gnušanja. To je najveće dobro koje Vam mogu poželjeti. Vraćam Vam novce jer su s lošom namjerom poslani i ne znam što bih s njima načinio. Vi niste mislili dati milostinju nego riješiti se braće koja trebaju Vašu pomoć i ljubav. To nije ljudsko sažaljenje, to je bacanje kostiju pred pse."

Follereau nije znao što bi s proračunatom milostinjom ali su ga znale potresti jednostavne geste tisuća siromaha koji su mislili na siromašne. Na kraju jedne svoje konferencije u Bologni, dok je silazio niz strme stepenice, opazi na putu čovjeka koji je prebolio dječju paralizu i kojega je ta bolest naprosto iznakazila. Mladić se teškom mukom kretao na štakama. Približio se Follereauu bez riječi, skupio svoje štake u lijevu ruku, s desnom strgao sa sebe lančić na kojemu je o vratu visjela medalja. Bila je to njegova najdraža uspomena, možda jedino blago. Stavio ju je njemu u ruku. Zatim se

udaljio krećući se teško na štakama i uvijajući deformirano tijelo, ramena uzdignutih prema glavi, poniznim hodom kao onaj koji je pritisnut patnjom, a ne možete mu objasniti da tu nema mjesta stidu.

Godine 1964. djeca Milana, dostavivši apostolu gubavaca plodove svojih žrtava i odricanja, priložiše mu pismo:

"Mi mladi današnjice osjećamo se odgovornima za svijet dvadesetog vijeka. Odrasli nam kažu da osvajamo; mi, naprotiv, želimo ljubiti. Odrasli nas uče da zgrćemo paru; mi, naprotiv, želimo darivati. Dosad nam je bio nepoznat svijet gladi, koji pati i ne zna dokle ni zašto. Ne želimo velikih djela, ni ratovati. Sve do sada oduševljavale su nas sportske pobjede, pobjede u kojima se osvajao svemir. Danas smo shvatili da postoje još veći podvizi, dostojniji čovjeka, podvizi koji imaju granice na zemlji: učiniti ovaj svijet sretnijim, da manje trpi, da bude manje bolesnih i gladnih i da ne bude podijeljen. Zahvaljujemo Vam što ste nas naučili da nitko nema pravo da sam bude sretan."

Proslavljajući svoj žezdeseti rođendan, Follereau nije želio svijeće na torti. Tražio je 60 ambulantnih kola za gubavce. Dobio ih je sto četiri!

PREKRASNI MALIŠANI: TO SU NAŠA DJECA

Sami gubavci počeli su uvelike vjerovati u život kad su vidjeli tu bitku što je organizira njihov prijatelj Follereau. Vidjelo se da su se oteli ravnodušnosti i predanosti svijetu i vratili se na misao da su i oni stvorovi dobroga Boga, a ne izrodi nekakvog poludjelog božanstva. Počeli su pjevati životu, premda su im grla nagrižena i licem im često prođe bolno izobličenje. Follereau je to uporno nazivao smiješkom.

U naselju na Madagaskaru jedan gubavac je u ime nekoliko svojih prijatelja pozdravio Follereaua ovom dobrodošlicom:

"Ti si nam rekao: Svi ćete vi ozdraviti, vratiti se svojim kućama, vidjet ćete ponovno svoje obitelji, imat ćete zdrave sinove. Mi smo te slušali, ali u dubini srca nismo ti vjerovali. Sada su se ta proročanstva ispunila. Vidimo da smo bili idioti i ništa drugo. Ti si nam govorio istinu. Ozdravili smo, izišli iz mračne bijede i očaja te se malo - pomalo vraćamo u ljudsko društvo. Ti imaš pred sobom puno mališana, to su naša draga djeca."

Gubavac nije bolestan samo u tijelu, to je čovjek koji je i duhovno slomljen. Osamljenost ga zatvara u očajavajuću pasivnost u beznadno čekanje. Ako ozdravi, treba mu vratiti vjeru u njegove vlastite snage i dati mu mogućnost da nešto započne. Za takvo djelo Follereauova ljubav je izvrstan lijek.

U oazi Miria u pokrajini Zindar (Nigerija) Follereau je susreo gubavca osakaćenih ruku. U krnjacima ruku držao je košaru punu kelja i bio presretan: "Oče gubavaca, poslušaj moju pri-

ću - rekao je. - Ja sam obolio i bio tvrdoglav. Kad je dolazila bolničarka, pobjegao sam. Tako sam izgubio prste i ruku, već su mi i noge došle na red, no tada sam se trgnuo od svoje gluposti i dao se liječiti. Sačuvao sam srčanost. Nisam htio biti parazit i otpadak od društva, nego čovjek, čovjek koji radi i pjeva. Naučio sam služiti se svojim rukama bez šaka. Bilo je teško. Stotinu puta mi je motika pala na zemlju, a ja sam je podigao i tako naučio kopati, obradjivati polje i skupljati ljetinu bez šaka. Evo upravo sam ubrao prve plodove. Pogledaj, to je kelj. Zar nije divan? Ja mislim da je najljepši kelj na svijetu. Darujem ti ga jer od tebe sam i naučio da sam čovjek."

U Republici Dahomey gubavci su prije dvadeset godina bili "izvan zakona". Sada, prilikom "Svjetskog dana gubavaca", predsjednik Republike dolazi da zaželi gubavcima "Sretan praznik". Počasna povorka uputila se lijepom cestom kuda je nekoć vodio bijedni puteljak. Bio je prisutan također i Follereau. Tada je zapisao: "Kakvi veličanstveni natpisi i plakati stoje sa strane! Tu se može pročitati: "Mi smo zasadili palme", "Iskrčili smo dvadeset i pet hektara", "organizirali smo obradu polja", "Mi smo načinili četiri umjetna pašnjaka". Tko su ti "Mi"? Gubavci koji su sebi izborili ime, obitelj, budućnost."

DVA PETRA

Follereau pripovijeda: "Zove se Petar, ima petnaest godina. Našli smo ga 1957. u leprozariju u dubokoj afričkoj šumi. Oteli su ga iz koledža i bacili ovamo. Njegova krivica: gubav je. Osuđen je na doživotno čekanje smrti. Vidim ga s uporno nagnutom glavom i pogledom koji nemirno luta, daje dojam zvijerke što stalno nešto njuši. Od bijesa što su ga bacili u ovo groblje živih, izgubio je kompletno dar govora, a nervoza ga je paralizirala.

Dugo i lijepo sam mu govorio i tek kad sam do kraja produljio i iscrpio sve načine lijepog govorenja, uspio sam ga zagrliti. Mali smiješak razvedrio je crnu noć na njegovu licu. Nekoliko tjedana kasnije pisao mi je: "Vi i Vaša gospođa bili ste divni, uzeli ste me kao svoje dijete. Kako bih bio sretan da mogu nastaviti studije. Moje misli neprestano su tamo. Hvala Vam što ste razveselili moju dušu."

Jedan drugi dječak, a zvao se isto tako Petar, imao je 15 godina. On je, hvala Bogu, zdrav i živi u Parizu. Pročitao je u našem listu riječi svoga imenjaka i zaželio je učiniti nešto za njega, samo njegovi roditelji su jako siromašni... Stoga je s još jednim svojim prijateljem pošao nedjeljom na livadu da ubere cvijeća. Navečer su izašli na rubove ceste i nudili ga automobilistima; da tako skupe nešto za malog gubavca. Skupio je petsto franaka. Učinilo mu se malo, pa je oklijevao da pošalje. Pridružio mu se jedan prijatelj.

"Ovaj dječak nije ni svjestan da je načinio veoma važnu stvar. Njegov primjer još nas je jednom podsjetio da se ne pobjeđuje novcem ni moću,

nego ljubavlju. Ljubavlju, bez koje ništa nije moguće i s kojom je i nemoguće moguće. Naša najveća pobjeda bit će taj mali bolesni dječak kojemu smo u nekom zabitom mjestu razveselili dušu tako što nam je jedan drugi dječak u nedjeljno veče na nekoj cesti u Francuskoj ponudio buket cvijeća."

DVA PRSTENA I BOMBON

Neki dječak od sedamnaest godina dođe i upita za Follereaua. Kad mu se ovaj približio, reče: "Prošla je već godina dana kako sam izgubio oca i majku. Sad sam ostao sam. Sačuvao sam prstenje oca i majke. To su njihovi vjenčani prstenovi. Uzmite ih i neka budu za gubavce."

Brzo je otišao da ja ne bi primijetio kako je ganut. Na jednom svom putovanju, Follereau ponudi prstenje velikom prijatelju gubavaca u Japanu (zvao se Mitsuda). Nakon nekog vremena u Nagashimi je bilo slavlje: vjenčanje dvoje gubavaca. Otac Van Wesel, koji ih je vjenčao, stavio je na njihove sakate prste to prstenje.

Jedna djevojčica koja se u školi lijepo ponašala dobila je kao nagradu vrećicu bombona. Uzme jedan, a ostale podijeli svojim drugaricama. Na kraju ostade još samo jedan bombon. Tada djevojčici sine ideja, nešto što samo siromašnoj djeci može pasti na pamet: "Poklonit ću ga Gospi!"

U crkvama Gospa prima na svoj oltar cvijeće, ali bombone joj još nitko nije dao. Velečasni, koji

je molio časoslov, prolazeći kroz crkvu, opazi kako se djevojčica približava kipu i pruža prema njemu ruku.

– A što ćeš to dati Gospi? - upita djevojčicu.

– Bombon.

Stari svećenik ostao je zadivljen.

– Djevica je odrasla osoba i ne jede bombone. Ona ti se zahvaljuje i želi da taj bombon dadeš jednom siromašnom djetetu koje susretneš.

Djevojčica je toga časa pomislila na gubavca.

– Poslat ću taj bombon jednom malom gubavcu, rekla je svojim prijateljicama u povjerenju, a one nakon kratkog razmišljanja rekoše:

– A zašto ih ne bismo i mi poslale? Obratiše se roditeljima, slastičaru na uglu ulice, prijateljima, onima koji nisu nikad ni pomislili, svima su govorile:

– Skupljamo bombone za male gubavce.

"Kao ono nekoć kruhovi i ribe što ih je Gospodin blagoslovio, tako se i sada umnožiše bomboni", pripovijeda Follereau. Djevojčice su skupile pet tisuća franaka, pa sam mogao u malo afričko selo, gdje je bio čitav mali svijet djece, donijeti tu slatku radost. Ne čini li vam se to kao ona zgoda iz Evanđelja?

TARANTELA LJUBAVI

Bilo je to u leprozariju "Sveta Barbara" u Grčkoj. Povodom svoga četvrtog posjeta Follereau je

Poljubac gubavcu - herojsko djelo ljubavi prema bližnjemu, nadahnuće je Kristove ljubavi

zatražio neobičan program: da se nađu uzvanici koji bi objedovali zajedno s gubavcima. Ali tko će se usuditi doći? Pripremili su mjesta za 50 osoba, a došlo ih je 150! Nastala je teškoća smještajem. Mnogi su se morali zadovoljiti da jedu stojeći. Follereau je prolazio između stolova, nazdravljao se s gubavcima, i to na grčki način, unakrsnih ruku.

Odjednom unutar dvorane započne tarantela (pučki talijanski ples). Bolesnici su sa svojim kljastim nogama počeli plesati. Ruke njihovih prijatelja Atenjana prihvatiše osakaćene ruke gubavaca i povezaše se s njima. Bilo je doista potresno promatrati taj prizor. Nitko više nije mislio na svoju bol, ni na svoju bijedu, na samog sebe. Ljubav je sve pobijedila, uklonila je sve s puta. "Ona tarantela, piše Follereau, učinila mi se kao lanac ljubavi, koji će jednoga dana povezati čitavu zemlju."

PROTIV SVIH GUBA

Gospodine, evo ti tvojih gubavaca
sakatih i naduvenih lica:
oni su odbačeni, otpisani i nečisti;
oni, kao i ti, nose svoj križ,
njihov križ je bijeda ovog svijeta.

Gospodine, evo ti pravih gubavaca,
oni su opaki i egoisti.
Žive u vodi koja se ustajala,
imaju svega, a opet se straše,
rasipnici su vlastitog života.

Gospodine, oni su pravi gubavci,
oni su i Tebe na križ razapeli."

To je jedna od mnogih Follereauovih molitava. Izražava smisao čitavog njegova poslanja. On smatra da je borba protiv gube jedan od juriša, prvi juriš kojim treba da svi mi zapodjenemo boj. Treba se svrstati u redove protiv gube koja je zaraznija od gube, to jest protiv bijede, gladi, egoizma, fanatizma, podlosti, nasilja, rata."

On je to vikao čitavom svijetu, uzemirivao san mogućnika, pred mladima je zacrtavao prava opredjeljenja, opredjeljenja za koja je pozvana nova generacija.

"Za cijenu jednog torpednog aviona moglo bi se priuštiti 1600 dana ljetovanja svoj djeci iz baraka jednog velegrada u Braziliji. Izdatkom za jedno oklopno vozilo može se nabaviti 84 komada poljoprivrednih traktora. Umjesto jednog modernog bombardera moglo bi se načiniti 30 škola sa po dvadeset razreda u svakoj. Novcem koji se utroši za jedan nosač aviona moglo bi se prehraniti 400 tisuća ljudi godišnje. Što ćemo onda izabrati: novi tip bombardera ili 75 bolnica u kojima će biti po 1000 kreveta, ili 50 tisuća traktora, ili 15 tisuća kombajna? Naša napredna generacija - Nixonova, Pompidouova, Brežnjevljeva - izabrala je oružje. Zato je ova naša nazovi-civilizacija na rubu katastrofe. Neophodno je da nova generacija u najskorije vrijeme okrene to marširanje unazad. Potrebno je po riječima starog proroka "mačeve prekovati u

srpove", oružje smrti preokrenuti u oruđe života."

Follereau je prevalio već 70 godina. Star je i umoran. Svojom žestokom akcijom uzgibao je val ljubavi po cijelom svijetu, ljubav koja je izliječila milijune gubavaca. Sada obara glavu i sa smiješkom kaže: "Ostalo je još 14 milijuna. Želio bih samo jednu stvar prije nego umrem, a to je da mladi nastave moje djelo."

Prije nekoliko godina Follereau je na jednom od svojih putovanja u Afriku susreo u Lambaréneu doktora Schweitzera, "bijelog čarobnjaka", koji je otišao da se zakopa u prašumu i da liječi crnu braću. Bio je Veliki petak i Schweitzer mu reče:

– Vi ste katolik, a ja sam protestant. Moramo se sjetiti smrti Gospodnje. Ako hoćeš, odsvirat ću za naše sjedinjene duše korale muke od Bacha.

Schweitzer je bio glasoviti koncertist. Prašuma je odjekivala tužnim notama punim pouzdanja. Follereau, bolesni i gubavci ušli su u kolo da tom svečanošću proslave smrt Kristovu. Bili su sigurni u Uskrsnuće.

AKO SUTRA KRIST

Ako sutra Krist pokuca na vaša vrata,
hoćete li ga prepoznati?
Bit će kao i nekoć, siromašan čovjek,
možda samo čovjek,
bit će po svoj prilici radnik
možda čovjek bez posla,

ili ako je štrajk pravedan, jedan od štrajkača.
Uzlazit će stepenicu po stepenicu bez kraja.
Ali vaša vrata tako je teško otvoriti.
"Ne zanima me uopće", reći ćete, prije nego bilo što kaže
i zalupiti vratima pred siromahom, koji je bio Gospodin.
Možda će biti izbjeglica, jedan od 15 milijuna izbjeglica
s pasošem Ujedinjenih Naroda,
jedan od onih koje nitko neće,
koji lutaju ovom pustinjom što je postala svijetom;
jedan od onih koji moraju umrijeti
"jer se poslije svega ne zna odakle dolaze ljudi takve rase..."
Ili, još bolje: u Americi, crni čovjek,
kojega oni zovu crnac
umoran od traganja za rupom u smještaju New Yorka
kao nekoć u Betlehemu naša Djevica i Gospa...
Ako Krist sutra pokuca na vaša vrata
hoćete li ga prepoznati?

Roul Follereau

NA VAS JE RED

A sada došao je na vas red mladosti svijeta, da se borite. Budite besprijekorni na dužnosti ljubavi. Nemojte odustati, nemojte ići u kompromise, smijte se onima koji vam govore da treba biti

oprezan, držati do svog dostojanstva, i savjetuju vas da budete uravnoteženi. Iznad svega vjerujte u čovjekovu dobrotu jer u srcu svakog čovjeka stoji providonosno blago ljubavi. Otkrijte ga! Najveća nesreća koja vam se može dogoditi jest da postanete beskorisni drugima i da vam život prođe utaman.

Raoul Follereau

SADRŽAJ

Predgovor 5
"Zašto su oni gubavci?" 11
Hidravion u groblju gubavaca 13
Prolivena čaša 15
Prvi krug oko svijeta 18
"Ovdje nema gubavaca" 21
Dva bombardera protiv gube 25
Treća cipela na prozoru 27
Veliko putovanje 29
Prokletnica otoka Taenga 32
Ropotarnica za gubavce 35
Bolničarka uskrsnuća 37
Kainova civilizacija 39
Dva Petra 42
Dva Petra 47
Dva prstena i bohbon.......... 48
Tarantela ljubavi 49
Protiv svih guba 51
Ako sutra Krist 53
Na vas je red 54
Sadržaj 56

NITKO NEMA PRAVO BITI SRE-
SAM ZA SEBE

KRŠĆANSTVO JE REVOLUCIJA
PUTEM LJUBAVI

LJUBAV ĆE SPASITI SVIJET

ČOVJEK MI JE IME – KRŠĆANIN
PREZIME

AKO TE NIJE BRIGA ZA TVOGA
BRATA, IDI PRIDRUŽI SE KAINU

IMAM ONO ŠTO SAM PODIJELIO

GLEDATI ČOVJEKA U SVAKOM
LJUDSKOM BIĆU I U SVAKOM
ČOVJEKU BRATU - TO JE ZAKON

GOSPODINE, U PREDVEČERJE
SVOGA ŽIVOTA, PRIKAZUJEM TI
ONO ŠTO SAM RAZDAVAO

Iz ''Knjiga ljubavi'' Raoula Folleraua

''SVJEDOČANSTVA'' – NIZ DŽEPNIH KNJIGA – KRATKI ŽIVOTOPISI I SVJEDOČANSTVA NAŠIH SUVREMENIKA KOJI SU ZAUZETIM LJUDSKIM I KRŠĆANSKIM ŽIVOTOM DALI PEČAT NAŠOJ EPOHI.

svjedočanstva